

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****K.S. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/29420
Karar Tarihi : 3/12/2020

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Elif ÇELİKDEMİR ANKITCI
Başvurucu : K.S.
Vekili : Av. Abdulhalim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; öldürülme ya da kötü muameleye maruz kalma ihtimali olan ülkeye sınır dışı edilme ve sınır dışı etme kararına karşı açılan davanın süreci durdurulmaması nedeniyle kötü muamele yasağıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının, idari gözetim altında tutma koşulları nedeniyle kötü muamele yasağının, haksız şekilde idari gözetim altına alınma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, aile bireylerinin farklı idari gözetim merkezlerinde tutulması nedeniyle de özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/6/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvuruçunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.
5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 1986 doğumlu olup Tacikistan vatandaşıdır.

10. Özbek asıllı olduğunu dile getiren başvurucu, eşi ve çocuklarıyla birlikte 11/3/2015 tarihinde Türkiye'ye yasal yollardan giriş yapmıştır. Türkiye'de ailesiyle birlikte yaşamaya başlayan başvurusunun *ikamet izni* talebi 18/1/2017 tarihinde kabul edilerek başvurucuya 28/10/2016 ile 10/10/2017 tarihleri -yargı makamı kararına yansıyan tarih- arasında geçerli olmak üzere *insani ikamet izni* verilmiştir.

11. İkamet izni devam ederken başvurusunun DAESH terör örgütüyle bağlantısı olduğundan şüphelenilmiş, bu itibarla evinde 4/2/2017 tarihinde arama yapılmış, arama sonrası 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (k) bentleri uyarınca hakkında idari işlem yapılması amacıyla başvurucu ve ailesi aynı günün gecesi idari gözetim altına -başvurucu gözaltına alındığını iddia etmektedir- alınmıştır.

12. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde görevli kolluk memurlarınca olayla ilgili olarak 5/2/2017 tarihli tutanak düzenlenmiştir. Tutanakta, yolda karşılaşılan başvurusunun DAESH terör örgütü ile bağlantılı olduğunun değerlendirildiği ve bu nedenle muhafaza altına alındığı belirtilmiştir.

13. Başvurucu; kolluk görevlileri tarafından 5/2/2017 tarihinde alınan ifadesinde Tacikistan'dan ailesiyle birlikte Türkiye'ye çalışmak için geldiğini, herhangi bir olaya karışmadığını ve geçerli pasaportunun bulunduğunu beyan etmiştir. Başvurusunun ifadesi avukat ve tercüman bulunmaksızın alınmıştır.

14. İstanbul Valiliğinin (İdare) 8/2/2017 tarihli kararıyla başvurusunun 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi gereği sınır dışı edilmesine, 9/2/2017 tarihli kararıyla da bir ay süre idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucu tarafından vekili vasıtasıyla sınır dışı edilme kararının iptali amacıyla İdare aleyhine İstanbul 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) 23/2/2017 tarihinde dava açılmış, aynı zamanda yürütmenin durdurulması talep edilmiştir. Sınır dışı kararının hukuka aykırı olmasının yanı sıra başvurusunun ülkesine iadesi hâlinde kötü muameleye maruz kalma tehlikesinin bulunduğu iddia edilmiş, ülkesindeki zulüm nedeniyle geçici ikamet izni alarak Türkiye'de yaşamaya başladığı açıklanmıştır.

16. Dava devam ederken başvurucu 1/3/2017 tarihinde İzmir Geri Gönderme Merkezine nakledilmiştir. İzmir Valiliğinin 1/3/2017 tarihli kararıyla daha önce başvurusu hakkında verilen idari gözetim kararı altı ay uzatılmıştır.

17. İdare Mahkemesince 2/3/2017 tarihinde, başvurusunun sınır dışı işleminin yürütülmesinin durdurulması isteminin İdarenin savunması sunulduktan ve başvurusuyla ilgili olarak İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile İl Emniyet Müdürlüğünden talep edilen bilgiler geldikten sonra değerlendirileceğine karar verilmiştir.

18. Başvurucunun avukatı yürütmenin durdurulması istemli sınır dışı etme işleminin iptali amacıyla dava açıldığını 27/2/2017 tarihinde İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne, 4/3/2017 tarihinde ise İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bildirdiğini ifade etmiş; bildirim evraklarını başvuru dosyasına sunmuştur.

19. Başvurucu 10/3/2017 tarihinde Ülkesi Tacikistan'a (Duşanbe) sınır dışı edilmiştir. Başvurucunun sınır dışı edildiği bilgisi, İdare Mahkemesinde devam eden iptal davasına yansımamıştır.

20. İdare Mahkemesi tarafından 7/4/2017 tarihinde sınır dışı etme işleminin yürütmesi durdurulmuştur. Başvurucu avukatı tarafından bu kez yürütmenin durdurulmasına ilişkin karar hakkında İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğüne 13/4/2017 ve 25/4/2017 tarihlerinde olmak üzere iki kez bilgi verildiği başvuruya eklenen dilekçelerden anlaşılmıştır.

21. Başvurucunun eşi ve çocukları hakkında İstanbul 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 25/4/2017 tarihli kararıyla idari gözetimin kaldırılmasına karar verildiğinden başvurunun ailesi bu tarihte serbest bırakılmıştır.

22. Başvurucunun ailesinin serbest bırakılmasının ardından bir gün sonra -26/4/2017 tarihinde- başvuru hakkındaki idari gözetim kararının kaldırılması amacıyla İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğinde (Sulh Ceza Hâkimliği) dava açılmıştır.

23. Sulh Ceza Hâkimliğince 8/5/2017 tarihinde başvurunun fiilen sınır dışı edildiği gerekçesiyle idari gözetimin kaldırılmasına ilişkin olarak karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir. Anılan karar başvuru vekiline 25/5/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu, vekili aracılığıyla 28/6/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

25. Bireysel başvurudan sonra İdare Mahkemesi tarafından 7/7/2017 tarihinde başvuru hakkında verilen sınır dışı etme işleminin kesin olarak iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davacının DAESH terör örgütüyle, çatışma bölgeleriyle veya diğer terör örgütleriyle bağlantılı veya iltisaklı olabileceği değerlendirilmesini haklı kılacak somut bir tespit veya delil bulunmadığı, davacının 28.10.2016 başlangıç 10.10.2017 bitiş tarihli işlem tarihinde geçerli kısa dönem ikamet izninin bulunduğu, yapılan üst aramasında bir suç unsuruna rastlanmadığı, Türkiye'de daha önce herhangi bir suça karıştığına dair bilgi olmadığı ve sabıkasız olduğu, 'Apfıs' ve 'Gbi' kaydının bulunmadığı, kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu değerlendirilen yabancılara konulan 'G-87' Genel Güvenlik tahdit kodunun da bulunmadığı, dolayısıyla davacının kamu düzeni ve güvenliği açısından tehdit oluşturduğuna dair somut tespit ve delillerin mevcut olmadığı anlaşıldığından, 6458 Sayılı Yasanın 54/1-(d) bendine göre sınırdışı edilmesine dair dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı somucuna varılmıştır."

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

26. Sınır dışı etme işlemiyle ilgili ulusal hukuk için bkz. *A.A. ve A.A.* [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 28-32.

27. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Davaya dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği davalıya ... tebliğ olunur.

...

3. Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. ...

..."

28. 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

..."

2. Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakta etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir...

...

5. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

..."

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

29. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasasının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetler ve bu bağlamda etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiaları ile ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (referans alınan AİHM kararları için bkz. *Soering/Birleşik Krallık*, B. No: 14038/88, 7/7/1989; *Saadi/İtalya* [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; *M.S.S./Belçika ve Yunanistan* [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; *J.K. ve diğerleri/İsveç* [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; *Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 28127/09, 3/12/2013; *Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye* [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; *Babajanov/Türkiye*, B. No: 49867/08, 10/5/2016; *Rotaru/Romanya* [BD], B. No: 28341/95, 4/5/2000; *Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983; *Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996);

"AİHM, geri gönderilen ülkede işkence ve kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddiaların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AİHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanuncaya kadar sınır dışı kararının uygulanmasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulmasının önemine vurgu yapmaktadır.

Öte yandan AİHM, Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin ulusal düzeyde korunması için etkili bir başvuru yolunun var olması gerektiğini belirtmektedir.

AİHM'e göre Sözleşme'nin 13. maddesi yetkili ulusal makamlar tarafından Sözleşme kapsamına giren bir şikâyetin esasının incelenmesine izin veren ve uygun bir telafi yöntemi sunan bir iç hukuk yolunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca bu hukuk yolunun teoride olduğu kadar pratikte de etkili bir yol olması gerekmektedir.

AİHM, başvuruçunun Sözleşme'nin ihlal edilmesi sonucu mağdur olduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiada bulunması gerektiğine vurgu yapmakta ve devletin Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamındaki yükümlülüğünün ihlal edildiği ileri sürülen hakları içeriğine göre değişiklik gösterebileceğini belirtmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 3/12/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

31. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimlerini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruçunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. İdari Gözetim Altına Tutulma Nedeniyle Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı, Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı ile Köftü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Başvuruçunun İddiaları

32. Başvuruçunun 4/2/2017 ile 10/3/2017 tarihleri arasında idari gözetimde tutulmak suretiyle hürriyetinin kısıtlandığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, İzmir Geri Gönderme Merkezine nakledilmesinden dolayı İstanbul Geri Gönderme Merkezinde bulunan ailesiyle görüşmemesi ve aile bütünlüğünün bozulması nedeniyle de özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Ayrıca başvuruçunun; idari gözetim altına alınarak bir ay boyunca İstanbul'da kolluk merkezinde nezarethane koşullarında tutulduğunu, tutulma şartlarının idari gözetim

için uygun olmadığını, açık havaya çıkarılmadığını, ailesi ve avukatıyla görüşmesine izin verilmediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

34. Anayasa Mahkemesi *B.T.* başvurusunda idari gözetim altında tutulma yerlerinin yönetim, denetim ve işletilmesinin İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bir kamu hizmeti olduğunu, 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakkı doğrudan etkilenenlerin idari yargıda tam yargı davası açabileceğini, teorik düzeyde mevcudiyeti tespit edilen bu yolun -sırf bilgi eksikliği nedeniyle- fiiliyatta hiç işletilmemesinin etkisiz olduğu biçiminde yorumlanamayacağını belirtmiş ve yabancıların salıverilmesi hâlinde etkili hukuk mekanizmasının tam yargı davası olduğunu ifade etmiştir (*B.T.*, §§ 45-58).

35. Anayasa Mahkemesi aynı başvuruda; idari gözetimi sona erdirilen başvuru sahiplerinin hukuka aykırı olarak idari bir kararla özgürlüklerinden yoksun bırakılmaları nedeniyle uğradıklarını öne sürdükleri maddi ve manevi zararlarının karşılanması bakımından başarı şansı sunma, yeterli giderim sağlama kapasitesini haiz ve ulaşılabilir olduğu görülen *tam yargı davası* yolu tüketilmeden yapılan başvuruların incelenmesinin bireysel başvurunun *ikincil niteliği* ile bağdaşmadığı sonucuna varmıştır (*B.T.*, § 73; *A.A.*, B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37).

36. Anayasa Mahkemesi *R.M. ve diğerleri* (B. No: 2015/19133, 17/4/2019) başvurusunda bir kez daha yukarıda yer verilen ilkelere bağlı kaldığını vurgulamıştır (aynı kararda bkz. § 31). İdari gözetimleri son bulan başvuru sahiplerinin geri gönderme merkezinde tutulmaları nedeniyle kötü muamele yasağı, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiaları bakımından açıklanan ilkelere aykırılığı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

38. Bununla birlikte bu aşamada oluşan durum nedeniyle mevcut başvuru yönünden işbu kararın ardından açılması muhtemel idari davaların süresine ilişkin olarak bir hususun açıklığa kavuşturulması zorunluluğu hasıl olmuştur.

39. Öncelikle vurgulanmalıdır ki idari yargı yerlerinde açılacak davaların süresine ilişkin koşulları incelemek ve idari davaların süresinde açılıp açılmadığını değerlendirmek ilgili mahkemelerin takdirindedir. Öte yandan inceleme konusu başvuruda olduğu gibi *B.T.* kararındaki içtihat değişikliğinin Resmî Gazete'de yayımlandığı 16/2/2018 tarihinden önce tam yargı davası yolu tüketilmeden, doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılan müracaatların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmasını müteakip açılacak davalarda dava açma süresinin derece mahkemelerince bu kişilerin mahkemeye erişim haklarının ihlaline neden olmayacak biçimde değerlendirilmesi gerektiğine de işaret edilmelidir (*B.T.*, § 59).

C. Sınır Dışı Edilme Nedeniyle Kötü Muamele Yasağıyla Bağlantılı Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

40. Başvurucu; hukuka aykırı olarak alınan sınır dışı etme işlemiyle ilgili açılan iptal davasında İdare Mahkemesi tarafından yürütmenin durdurulması kararı verildiği hâlde sınır dışı edildiğini, ülkesine sınır dışı edildiği takdirde kötü muameleye maruz kalma iddiası bulunmasına rağmen bu hususun Göç İdaresi Müdürlüklerince değerlendirilmediğini ifade ederek kötü muamele yasağının ve yaşam hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

41. Başvurucu vekili 26/6/2020 tarihli ek beyan dilekçesinde, başvurucunun sınır dışı edildikten sonra kötü muameleye maruz kalma tehlikesi geçirdiğini, önce Tacikistan ardından Özbekistan'da ceza infaz kurumunda tutulurken başvurucunun işkenceye maruz kaldığını, bu nedenle komaya girdiğini, hayati tehlike geçirecek hastanede uzun süre tedavi gördüğünü açıklamış; hâlen Tacikistan yaşayan başvurucunun seyahat kısıtlaması bulunduğunu ifade etmiştir.

2. Değerlendirme

42. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*." kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

43. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

44. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geçikârilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmi görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saktır."

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun sınır dışı edilme işlemi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiası kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirildiğinden ayrıca yaşam hakkından inceleme yapılmamıştır. Bunun yanı sıra başvuru Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında etkili başvuru hakkına ilişkin şikâyetleri Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak ele alınması gerektiği tespit edilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

46. Başvurucu, hakkında sınır dışı işlemi tesis edildikten sonra İdare Mahkemesinde iptal davası açarak işlemin yürütmesinin durdurulmasını talep etmiş ise de başvuru yürütmenin durdurulması talebi İdare Mahkemesinde değerlendirilmeden önce başvuru sınır dışı edilmiştir. Daha sonra işlemin yürütmesinin durdurulması kararı verilmesi nedeniyle başvuru hakkında verilen idari gözetim kararının kaldırılması amacıyla Sulh Ceza Hâkimliğine başvuran başvuru vekili, başvuru hakkında sınır dışı edildiğini Hâkimliğin karar gerekçesiyle öğrendiğini ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu hâlde öncelikle incelenmesi gereken husus, başvuru süresinde yapıp yapılmadığıdır.

47. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

48. 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilk hâlinde yer alan "...*Dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.*" hükmü (kendiliğinden durdurma hükmü) 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile değişiklik yapılan kadar sınır dışı etme gerekçesine bakılmaksızın tüm yabancılara yönelik olarak iki yıldan fazla süre uygulanmıştır. Nitekim bu süreçte Anayasa Mahkemesi de birçok tedbir talebini yargı yolları tüketilmediği ve bu süreçte de sınır dışı işleminin gerçekleşme ihtimali bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir (*G.B. [TK]*, B. No: 2015/508, 16/1/2015).

49. 676 sayılı KHK ile yapılan değişiklik sonrasında 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri uyarınca sınır dışı etme kararı alındığı hâllerde yaşam hakkı veya kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarını değerlendirme konusunda etkili bir yol bulunmadığına karar veren Anayasa Mahkemesi, doğrudan kendisine yapılan başvuruları kabul etmeye başlamış ve İtüzümü hâlinde bu işlemler hakkında tedbir kararı vermiştir (*Y.T. [GK]*, B. No: 2016/22418, 30/5/2016, § 59).

50. Sınır dışı etme işlemlerine karşı etkili bir başvuru mekanizması bulunmadığı ve bu durumun mevzuattan kaynaklandığı sonucuna ulaşılan *Y.T.* kararı sonrasında 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanun'un 75. maddesiyle 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında bazı değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu kanun değişikliğiyle 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri uyarınca tesis

edilen sınır dışı etme işlemleri hakkında idare mahkemesinde iptal davası açılmış olmasının işlemi otomatik olarak durduracağı yönündeki istisna kaldırılmıştır.

51. Neticede Anayasa Mahkemesi tarafından 30/5/2016 (Y.T. kararı tarihi) ile 6/12/2019 (7196 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik tarihi) tarihi arasında idari yargı yolu tüketilmeksizin doğrudan yapılan bireysel başvurularda idari yargı yolunun etkili olmaması nedeniyle başvuru yollarının tüketilmesi koşulu aranmamıştır. Bununla birlikte etkili görmeleri nedeniyle İdare Mahkemesi sürecini başlatan başvuru sahiplerinin bu yolu tükettikten sonra yaptıkları başvurular da -nihai kararın öğrenilmesinden itibaren yasal süresi içinde yapılması koşuluyla- süre sorunuyla karşılaşılmaksızın Anayasa Mahkemesince esas yönden incelenmiştir.

52. Somut başvuruda başvuru hakkında 8/2/2017 tarihinde sınır dışı etme işlemi tesis edilmiş, başvuru 10/3/2017 tarihinde sınır dışı edilmiştir. Dolayısıyla başvuru bu süreçte doğrudan Anayasa Mahkemesine başvurabileceği gibi etkili görmesi nedeniyle idari yargı yoluna başvurusu hâlinde yargılama devam ederken veya bu yolun tüketilmesi sonrası da Anayasa Mahkemesine başvurma imkânına sahiptir. Başvuru, idari yargı yoluna başvurarak işlemin durdurulmasını talep etmiş; yargılama bitmeden sınır dışı edilmesi nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuştur.

53. Elbette başvuru fiilen sınır dışı edilmesiyle başvuru konusu kötlü muameleye maruz kalma tehlikesi bakımından devletin koruma yükümlülüğü sona ermiştir. Dolayısıyla bu durumda idari yargı yoluyla durdurulmayan sınır dışı işleminden kaynaklanan tüm ihlal iddialarını başvuru sınırdışı edildiği en geç 10/3/2017 tarihinden itibaren yasal süresi içinde bireysel başvuru konusu yapması kendisinden beklenmektedir.

54. Ancak somut olaydaki gibi ülke dışında bulunan başvuru sahibinin sınır dışı edildikten sonra avukatıyla görüşme imkânının olmaması durumunda başvuru süresinin avukatına ulaşabildiği veya avukatının fiilen sınır dışı edilme eylemini öğrendiği tarihten itibaren başlayacağı kabul edilebilir. Şüphesiz söz konusu değerlendirme ancak başvuru veya vekilinin bu yönde makul delil sunması ya da en azından iddiasının bulunması hâlinde mümkündür.

55. Somut olayda avukatı, başvuru sahibinin sınır dışı edildiğini öğrendiği tarihten itibaren otuz günlük yasal süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru sahibinin idari gözetim altına alındığı tarihten beri başvurudan haber alamadığını ifade eden vekili, başvuru sahibinin sınır dışı edildiğini öğrendikten sonra dahi ne zaman sınır dışı edildiği hakkında bilgi alamadığını beyan ederek Göç İdaresi Müdürlüklerine yazdığı dilekçeleri delil olarak başvuru dosyasına sunmuştur. Başvuru vekili 26/6/2020 tarihli ek beyan dilekçesinde ayrıca başvuru sahibinin sınır dışı edildiği ülkede tutuklu olarak tutulduğunu, gördüğü işkenceler nedeniyle komaya girdiğini ve hâlen kendisiyle iletişim kurmadığını iddia etmiştir. Bu durumda başvuru süresinin başvuru vekilinin sınır dışı edilmeyi öğrendiği tarihten itibaren başlaması gerektiği değerlendirilerek başvuru süresinde olduğu kabul edilmiştir.

b. Esas Yönünden

1. Genel İlkeler

56. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası

hukukta da kabul edildiği üzere bu husus, devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları Ülkeye kabul etmekte veya ülkeden sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin -Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde- bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (A.A. ve A.A., § 54).

57. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır; üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza* veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (Cezmi Demir ve diğ.leri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

58. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedilebilmesi için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri, kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir. Anayasa'nın 5., 16. ve 17. maddeleri uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığı kabulü gerekir (A.A. ve A.A., §§ 57-59).

59. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında sınır dışı edilecek kişiye, ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için sınır dışı kararına karşı etkili bir karşı çıkma imkânının tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlara sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya *iddialarını araştırma* ve bu karar *adil bir şekilde inceleme* imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdigi kuşkusuzdur (A.A. ve A.A., §§ 60, 61).

60. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancıyı gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlarca alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir (A.A. ve A.A., § 62).

61. Öte yandan Anayasa'nın 40. maddesinde Anayasa'da güvence altına alınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmaktadır. Buna göre etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ileri sürülebileceği bir başvuru yolunun mevzuatta öngörülmesi yeterli değildir. Söz konusu

başvuru yolunun aynı zamanda uygulamada da etkili olması (başarı şansı sunması) gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (*Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad*, B. No: 2016/5604, 24/5/2018 §§ 59-61).

62. Etkili başvuru hakkı, kötü muamele yasağının esasının korunmasına yönelik güvencelerden farklı olarak maddi hakka ilişkin ihlal iddialarının yetkili makamlara ulaştırılmasına imkân sağlayan güvenceler içermektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre kötü muamele yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi için sıkı ispat kriterleriyle donatılmış, savunulabilir nitelikte bir iddianın varlığı aranırken (*A.A. ve A.A.*, §§ 63, 71-74) anılan yasakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinin makul şekilde açıklanması inceleme için yeterli görülebilir (*Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad*, § 63).

63. İdari ve yargısal makamların mevzuat gereği yürütmesi kendiliğinden durmayan sınır dışı işlemlerini iptal edebilme kapasitesine sahip olmaları, etkili bir yargısal koruma sağlama konusunda yalnız başına yeterli bir güvence sağlamayacaktır. Yargı makamlarının yürütmeyi durdurma yetki ve kapasitesine sahip olmaları ya da ivedi karar alabilme mekanizmalarının bulunması da etkili başvuru hakkı kapsamındaki güvencelerin temini bakımından yeterli değildir. Zira dava açma süresi içinde -henüz mahkemeye ulaşmadan önce- bu kişilerin ülkede kalabilmelerini ve davalarını takip edebilmelerini güvence altına alacak bir sistemin yasal altyapısı kurulmadan etkili bir koruma sağlayabilmesi mümkün görünmemektedir (*Y.T.*, §§ 50, 51).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

64. Başvurucu hakkında 8/2/2017 tarihinde sınır dışı etme kararı verilmiş, aynı zamanda başvurucu idari gözetim altına alınmıştır. Başvurucu, geçici ikamet izni bulunduğunu ve sınır dışı edilmesini gerektirecek bir eyleminin olmadığı belirterek sınır dışı edilme kararının hukuka aykır olduğunu, ayrıca ülkesine geri gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalabileceğini ileri sürerek vekili aracılığıyla 23/2/2017 tarihinde İdare Mahkemesine iptal davası açmış ve öncelikle işlemin yürütmesinin durdurulmasını talep etmiştir.

65. İdare Mahkemesi 7/4/2017 tarihinde başvurucu hakkındaki işlemin durdurulmasına, 7/7/2017 tarihinde ise iptaline karar vermiştir. İdare Mahkemesince işlemin durdurulmasına ve iptaline karar verilirken geçerli ikamet izninin bulunduğu dönemde terör örgütü bağlantısından şüphelenilerek hakkında sınır dışı etme kararı alınan başvuruçunun herhangi bir suça karışmadığı, hakkında herhangi bir tahdit kodunun bulunmadığı, dolayısıyla kamu düzeni ve güvenliği açısından tehdit oluşturmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvuruçunun sınır dışı edilmeyecek kişilerden olduğu yargı kararıyla netleşmiştir.

66. Anayasa Mahkemesince *Y.T.* kararıyla başvuruçunun da sınır dışı edildiği dönemde yürürlükte bulunan 6458 sayılı Kanun kapsamında kamu düzeni veya güvenliği açısından tehdit oluşturduğu değerlendirilen yabancıların sınır dışı işlemlerinin iptali amacıyla açılan davaların söz konusu işlemleri *otomatik/kendiliğinden olarak durdurulmaması* nedeniyle kötü muamele yasağıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının kanundan kaynaklı olarak ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut olay bağlamında *Y.T.* kararındaki içtihattan ayrılmayı gerektiren bir olgu bulunmamaktadır. Bununla birlikte etkili olduğu

değerlendirilerek başvuru tarafından idari yargı sürecinin başlatılması nedeniyle bu yönde ayrıca bir değerlendirme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

67. Sınır dışı etme kararlarına karşı etkili bir başvuru mekanizması oluşturulmadığı takdirde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlarla sahip olan yabancıların *gerçek anlamda* kötü muameleye karşı korunduğu, bu kapsamda devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirdiği sonucuna ulaşmak mümkün değildir. Başvuru mekanizmasının etkili olabilmesi için hukuki olarak düzenlenmesinin yanı sıra uygulamada da işlevsel olması gerekmektedir. Bu itibarla başvuru sürecinin sınır dışı edilme kararına karşı açılan davada işlemin yürütmesinin durdurulmasına ve sonrasında iptaline karar verilmiş ise de bu kararların uygulanma imkânı kalmadığından pratik anlamda da bir sonuç doğurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla hukuki anlamda mevcut olan idari yargı mekanizmasının aynı zamanda başvuru açısından işlevsel olduğunu tespit etmek zor görünmektedir.

68. Ayrıca somut olayda sınır dışı işleminin kendiliğinden durdurulmaması nedeniyle kanundan kaynaklı bir kısım sorumlular bulunmasının yanı sıra işletilen idari yargı süreci irdelendiğinde başkaca aksaklıkların da meydana geldiği gözlemlenmiştir. Şöyle ki 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinde idari işlemlere karşı açılan davalarda davacıya işlemin yürütmesinin durdurulmasını talep etme hakkı tanınmış, idari mahkemenin davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebileceği belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 16. maddesine göre idarenin savunma süresinin otuz gün olduğu nazara alındığında idarenin savunma yapmasının veya savunma için idareye tanınan sürenin geçmesinin beklenmesinin elbette işlemin durdurulma sürecini uzatabileceği öngörülmüştür.

69. Diğer taraftan 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesi gözetildiğinde idari mahkemenin savunma süresinin kısaltılması, memur eliyle tebligat ve idarenin savunması gelinceye veya idareye tanınan süre doluncaya kadar olmak üzere idari işlemin yürütmesini geçici olarak durdurma yetkileri olduğu görülmektedir (*Senih Özay*, B. No: 2020/13969, 9/6/2020, § 80). Buna karşın yargı makamlarının sınır dışı işlemlerinin yürütmesini durdurması yönünde hızlı karar alabilme yetkilerinin bulunması tek başına etkili başvuru hakkı kapsamındaki güvencelerin temini bakımından yeterli değildir. Telifisi mümkün olmayan sınır dışı işlemlerinde, gönderilmeleri hâlinde kötü muameleye maruz kalacakları hususunda savunulabilir iddiası bulunan kişiler hakkında geçici durdurma mültesinin işletilmemesi veya işlemlerin yürütmesinin makul olmayan bir süre sonrasında verilmesi kötü muamele yasağıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlâl edilmesi sonucunu doğurabilir.

70. Nitekim somut olayda başvuru hakkında tesis edilen işlem yargı makamları tarafından durdurulmuş ise de söz konusu kararın davalı savunması alındıktan yaklaşık bir buçuk ay sonra verilmesi ve bu bağlamda bir geçici tedbir olarak *yürütmenin durdurulması* mültesesinin işletilmemiş olması nedeniyle başvuru sürecinin fiilen sınır dışı edilmesi önlenememiştir.

71. Öte yandan sınır dışı edilmeleri gereken yabancıların sınır dışı edilmeleri hâlinde kötü muameleye maruz kalacağı yönünde savunulabilir iddiaları bulunduğu takdirde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlâl riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Kaldı ki somut olaydaki gibi sınır dışı edilmemesi gerektiği anlaşılan kişilerin ileri sürdükleri kötü muamele şikâyetlerinde kamu makamlarının bu şikâyetleri özenli biçimde öncelikle incelemesi beklenir.

72. Buna karşın başvuru konusu olayda ülkesine gönderildiği takdirde siyasi ve dinî sebeplerle kötü muameleye maruz kalacağını ileri süren ve geçici oturma iznine sahip olan başvurucunun iddiasıyla ilgili olarak idari veya yargı makamlarca araştırma yapıldığına ilişkin veri bulunmamaktadır. Başvurucu hakkında tesis edilen sınır dışı işleminin hukuka aykırılığının yargı makamlarınca tespit edilmesinden bağımsız olarak başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde maruz kalacağı kötü muamele iddialarının idari ve yargı makamlarınca titizlikle hiçbir aşamada araştırılmadığı gözlemlenmiştir.

73. Dahası başvurucunun hangi geri gönderme merkezine yerleştirildiğine ve sonrasında sınır dışı edilip edilmediğine veya hangi tarihte nereye sınır dışı edildiğine ilişkin yazılı talebe rağmen avukatının bilgilendirilmediği, bu süreçte başvurucu avukatının başvurucuyla görüşme taleplerinin sürüncemede bırakıldığına ilişkin temelsiz olmayan iddialar söz konusudur. Neticede başvurucunun idari gözetim altına alındıktan sonra fiilen sınır dışı edilene kadar avukat yardımından etkili biçimde yararlandığına yönelik bir olgu başvuru dosyasına yansımamıştır.

74. Bu durumda yukarıda izah edilen süreçler dikkate alındığında başvurucunun sınır dışı edilme işlemine karşı çıkma hakkını uygulamada etkili kullanmadığı, dolayısıyla bu süreçte etkin katılımının sağlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

75. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

77. Başvurucu ihlalin tespit edilmesini istemiş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

78. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

79. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

80. İncelenen başvuruda kötü muamele yasağıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin İdarenin işlem ve eyleminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

81. Öte yandan somut olayda başvurucunun sınır dışı edildiği dikkate alınarak ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için etkili başvuru hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 26.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

82. 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. İdari gözetim altına alınma dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sınır dışı edilme nedeniyle kötü muamele yasağıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucuya net 26.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ